

VI.

Az alázott sorsban született Jézus megtiszteléséről.

(Karácsoni egyházi beszéd).

Bemenvén (a bölcsék) a házbā, megtalálák a gyermeket, és leborulván, tisztességet tőnek neki, és az ő kincseiket előhozván, adának neki ajándékot, aranyat, tömjént és mirhát. Máté 2, 11.

Az emberek természetöknél fogva mind egyenlők; egyik más természeti jogokkal nem bír, fényesebb eredettel nem dicsekedhetik, mint a másik; mert mindnyájan egy vérből s hasonló módon származtunk; főbb vonásokban természetünk egy; szükségünk, kívánságaink, indulataink, reményeink ugyanazok; örömeink, terheink, anyagi és szellemi javaink közösök; s valamint eredetünk egy volt: végünk is csak egy lesz. Mindazáltal, valamint az ugyanazon kút-főből kibuzgott vizekből, — mivel a földnek, melynek rétegein keresztül folynak, különböző természetű elemeivel vegyülnek, — különböző természetű folyamatok lesznek: úgy az egy vérből származott emberiséget is a hely, égaly, idő s körülmények más-másképen nevelik, elannyira, hogy a természetileg egyenlő emberek világilag annyi darabokra szakadoztak, nemzetiség, nyelv, életmód, törvények és szokások, rang és állapot s cselekvésmód tekintetében egymástól oly különbözőkké lettek, miszerint alig lehet felfogni, hogy a paradicsomi egy pár ember több mint ezer millóra szaporodott s egy pár ezer nyelven beszélő ivadékaival tölt volna be a földnek egész kerekése, és hogy az égi testek útját megmérő Newton, s egy még számlálni sem tudó kalmuk egy törzsatyától származtak volna. Ki találhatja meg az Isten bölcsesége mélységét, mely magasabb a magas egeknél, mélyebb minden mélységeknél; hosszabb annak mértéke a földnél és szélesebb a tengernél! ¹⁾

Az emberek eképpen elkülönözve, ma már különböző viszonyokban állnak egymással. Kiket a szerencse magasra emelt, vagy

1) Job 11; 7—9.

eszők, bölcseségök, erejük, erényeik mások felett kitüntettek: azok előtt a kissebbek, alantabb állók térdet-fejet hajtanak, míg a szegényre félszeggel is alig tekint valaki, a gyengék s ügyefogyottak feledés, talán megvetés tárgyai. A kiktől legtöbbet remélünk: azokat leginkább tiszteljük; a kiktől félünk: kedvébe járunk. Amott egy fényes palota s nagy uradalom leendő birtokosa lépven a világ szinpadára: a serény hír siet tudatni a világgal az eseményt; a világ fiai, nagyok és kicsinyek, őszinték és hizelgők tolongnak üdvözlétére. Egy királyi magzat születését ágyuk dörgése és fényes ünnepélyek jelentik messze tartományokra. Itt egy kunyhóban született csecsemőről csak a rokonok s szomszédság tud valamit, kik a kised sirása által erre figyelmeztetnek.

Jézus sorsa kivételesnek tetszik. A szegény sorsuk miatt kevéssé ismeretes Mária és József a népszámlálásra Bethlehembe összegyűlt sokaságtól figyelemre sem méltatnak, szállást még szegényebb hajlékban sem kapnak, s kénytelenek egy pajtába vonni meg magokat. Itt szülé Mária Jézust s helyezteté a jászolyba. A keleti bölcsek azonban eljönnek messze földről, az idők jelei által, mi képesen a fényes csillagban van kifejezve, vezetettve, hogy tisztességet tegyenek annak, kit a próféták messiásnak, királynak hirdettek, kit a sokaság mint szabadítót várt; és keleti szokás szerint tiszteletök jelül ajándékokat adának neki, aranyat, tömjént és mirhát.

Mint a bölcseket a fényes csillag, inditson minket is, é. h. a bölcsek példája e szent ünnep alkalmával különösen — a mi Idvezítőnk, lelki királyunk illő tiszteletére. Tiszteletünk egyik tárgya legyen a Jézus születése körülményeiből kifolyó tanuságok felfogása; a másik pedig a bölcsektől természetben adott ajándékoknak erkölcsileg való utánzása.

I. Minő tanuságok rejlenek Jézus születése körülményeiben reánk nézve? Ha nem borítja is előttünk Jézus születését s általában az ő természetét oly áthatlan homály, mint azokét, kik azt hiszik, hogy Jézus az égből leszállt s testet öltött istenség legyen; ha minket megnyugtat és boldogít Jézus felől az az egyszerűbb hit, hogy benne a várt Messiás, az emberiség nagy prófétája, az isteni igazságok szent tanítója, az isteni kegyelem által különösen megáldott s elhívott s minden em-

bereknek örökre eszményképül szolgáló legszentebb ember született a világra: mindazáltal még így is marad az ő születését illetőleg valami bámulandó, szinte megfoghatatlan. Miért tetszett Istennek, hogy az ő választottja, az emberinem idvezítője, egy szegény asszonytól, egy igénytelen ács élettársától, vándorlásuk közben, egy kis helységben s ott is egy pajta jászlyában szülessék? De eszünkbe jutnak a próféta szavai: Nem olyanok az Úrnak útai és gondolatai, mint a miéink; mint az ég a földtől, oly távol vagynak azok egymástól; és megnyugszunk e gondolatban; megelégszünk azzal, a mit megtudunk érteni Jézus születése felhozott külső körülményeiből, — és ilyen lehet az az erkölcsi igazság —

Először, hogy nem a hely teszi jelessé az embert, hanem megfordítva, az ember a helyet; nem a születés nemesíti a személyt, hanem az érdem; nem a fény és pompa érdemel hála-koszorút, hanem a szellemi s erkölcsi nagyság. — Távol legyen, hogy én mindennek meg ne adjam, a mi az övé. Mély tisztelettel hajlok meg a magas helyet foglalt, s a jóllétel után sovárgó népek ügyei élén álló főméltóságok előtt, a kiknek vállait a haza, nemzet, tartományok boldogsága kieszközlésének terhes gondjai nyomják; a kik evégre a kezökben levő hatalommal mindent, a mit lehet, lelkes akarattal megtesznek. — Érdemes szülőktől, tehetős, nagy és virágzó családból származni: a legjelentékenyebb földi szerencsének tartom; mert az ilyen előtt szép jövő nyílik meg, s a világi dicsőség pályaterén leggyorsabb előhaladást remélhet. Nem vagyok ellene a világi javak özönében úszó fényes házak pompájának sem; mert onnan világosság és meleg sugározhat a környező homályba; tudomány, műveltség ilyen helyekről kaphatnak legkönnyebben szikrákat, a közintézetek oltára innen nyerhet legtöbb áldozatokat. De mindezek az előnyök csak annyiban becsesek és tiszteletre méltók, a mennyiben mint eszközök, bölcsen használatnak fel erkölcsi nemes czélok előmozdítására; és így ismétlem, a mit fennebb állítottam, hogy én mindenütt a valódi embert, az igaz érdemet, az erényt tisztetem.

Sajnos volna általában az emberiségre nézve, ha sorsát, úgy szólván, a véletlenség határozná el; ha minden léleknek csak születése helyétől függne nagysága vagy kicsinysége, szerencséje vagy szerencsétlensége, tekintélye vagy megvetetése;

igy az igyekezetnek nem nyílnék pálya, az önszerzett érdemnek nem lenne jutalma.

Több jeles tehetséget fejthet ugyan ki a szelidebb égaly, mint a hideg északnak a tompaságot helyt tartani látszó fagyos tartományai; de azért a legszebb égalynak nincsenek-e elfajult fiai? s észak nem adott-e derék férfiakat a világnak? Ámbár az evangéliomi öt és két tálentomos szolgák a reájok bizott pénzzel híven kereskednek, és uróknak jelentékeny nyereséget hajtanak, míg az egy tálentomos ezen keveset is elásván, tevéketlen marad; de a közéletben nem törénik-e ez sokszor megfordítva; a gazdag nem ássa-e el az ő sok kincsét másokra, sőt magára nézve is, míg az egy tálentomosok igyekezve, hangyaszorgalommal izzadva, tanulnak, szereznek, éjet nappá tesznek, míg egykor feltűnő nyereséget mutathatnak fel még pedig nem csak saját sorsuk javára, hanem az őket kebelező társadalom hasznára is? A nagy városokban, hol a szelid múzsák bővebben honolnak, a lélek erejének hatályossá tételére több eszközök találtatnak, mint az olyan helységekben, hol durva tudatlanság nyert szállást, hol hiányzanak a kűtfők, melyekből szellemi tökéletesedést merithetnénk; de azért akármelyik fényes városnak is van elég fénytelen, és sok nyomoruságos helységnek vannak dicső polgárai; amott találunk hullott nagyságokat, itt a homályból kiemelkedett csillagokat. Lám a Gallileabeli Názaretről nem azt kérdék-e a zsidók, hogy onnan támadhat-e valami jó? s Jézus szentté tette e helyet. A kis Bethlehemet ki ismerte, míg egy szegény gyermek születése világhirűvé nem tette? Hajdan hány város vetélkedett, hogy egy Homérosz szülése dicsőségét magának tulajdonítsa? S vajjon ama sziklának, messze az oceán közepén, melyet most Szent-Iloza név alatt a gyermek is ismer, mi sorsa lesz, ha egy újkori Prometheoszt hozzá nem lánczolnak. — Ugy van, ai! nem a születés, rang, gazdagság; hely adja az érdemet; hanem az érdem nemesíti meg, az ember teheti értékesé, nevezetessé amazokat.

Sok igazság van ezekben a régi közmondásokban: „Az alma nem esik messze fájától,“ — „jó szülőknek jó gyermeke.“ Oh de sajnosan tapasztaljuk olykor az ellenkezőt is, azt, hogy magas állásu derék főembereknek vannak alávaló gyermekei, sok jámbor atyának van gonosz fia, sok szerző gazdának vesztegető utóda. Hány példa van ezekre, s mit bizonyítanak egyebet, mint hogy a külső

körülmények szolgálhatnak ugyan előnyül érdemek szerzésére, de nem szükségesképen vezetnek a jelesek pályájára.

Azt is szokták mondani, hogy a kinek gyermeke nincs, öröme sincs; de azt is hozzá lehet tenni, hogy búja sincs. Mert ámbár a világ sem foghatná be a szülők ama nagy örömét, midőn látják, hogy jó nevelés és áldozatokkal kapcsolatos jó neveltetés által gyermekeikből oszlopai, csillagai válnak a társaságnak, hazának, nemzetnek; az ilyenekről lehet elmondani, mit Jézusról mondott volt egy asszony: Boldog méh, mely tégedet hordozott, és az emlékek, melyeket szoptál. ¹⁾ Ah de nem nyomhatja terhesebb bánat a szülők szívét, mint gyermekeik rossz magokviselésének, elfajulásának látása. Bút hoz ezekre a felkelő nap, a lehaladó szégyent, az éjszaka álmatlanságot; és sokszor elsohajtják Jézusnak az említett nő ítéletével ellentétben álló szavait: Boldogok a méhek, melyek nem szültenek, és az emlékek, melyek nem szoptattanak. ²⁾ Mit jelenthet ez az ellentét egyebet, mint azt, a mit e közmondás fejez ki: „Kiki a maga szerencséjének kovácsa.“ A nagy hegyek is szülnek sokszor egy-egy neveltséges kis állatocskát; de a mustárnyi magból is növekszik magas élőfa.

Azért, ámbár a szép tollu madár is tetszik magának, fel ne fúvalkodjék senki aranynyal bevont, s mennyezetével csillagos eget ábrázoló márvány palótából lett születésével; se ne búsítson meg senkit születése csekély jelentőségű helyének, vagy daroczk ruhájának szemlélése. Mert ezek mind csalfa mértékek. A mi nagyságunkat vagy kicsinségünket igazán csak a lelkielő és erkölcsi tisztaság méri meg. Az igazság mérlege a szerint nyom erre vagy arra, a mint be vagy nem töltöttük be a helyet, melyre a Gondviselés állított bennünket. Koszorut csak az erény, s a minden szépre, jóra törekedő lankadatlan buzgóság érdemelnek.

Továbbá, annak látása, hogy Jézus istállóban született s jászolyba helyeztetett, szolgáljon tanuságul arra, hogy Isten a maga nagy munkái végbevitelére gyakorta él csekélynek látszó eszközökkel. — Miért? Talán azért, hogy az erő és hatalom ne az eszközöknek, hanem a Gondviselés bölcsiségének tulajdoníttassék. A világ a nagy dolgokat rendezően csak nagy erővel mozgathatja; de Istennek egy szavára villágosság áll

1) Luk. 11; 27. — 2) Luk. 23; 29.

elő a sötétségből; Ő a maga dicséretét nem csak ékes ajku szónokok-, hanem a csecsszópokkal is véghez viszi; nem csak királyvérből emel nagyokat a trónusokra, hanem juhászkuynhóból vagy börtönből is, mint Dávidot és Józsefet; a rebegő Mózeszel hatalmas dolgokat hajtat végre; a szólni alig tudó gyermek Jérémiást, a pásztor Ámost prófétákul küldi; a fegyvertelen ifjuval meggyőzeti a fegyveres óriást; a világra kiterjedt keresztény anyaszentegyházat tizenkét gyenge oszlopra építi; — de miért több példa? ime, a jászolyban született úr Jézus adatik a világ szabaditójául; — egy csemétéből nőtt ki az életnek ama fája, melynek szent árnyékában nyugszik a földi terhek alatt elfáradt, s a szív keserveiben elalélt lélek, gyümölcséből pedig a ki eszik, örök életet eszik...

Tanulságul szolgálhat itten az is, hogy az alázatosság a felmagasztaltatásnak alapja. A ki magát felmagasztalja, megaláztatik; a ki magát megalázza, felmagasztaltatik — ugymond az írás. Miért is magasztalnok fel magunkát? talán, hogy a szerencse kerekének egyfordulatára annál nagyobbat essünk? Bizony fővényen épült ház minden erőltetett vagy kicsikart nagyzás, melyet az élet folyamának árjai oly könnyen elmosnak; ezer meg ezer példát láthatunk erre a multban és jelenben. Csak egy alap van, melyen biztosan emelkedhetik az ember magasra, az igaz lélek bölcsesége, melynek szemei az isteni gondviselésre vannak függesztve, s mindent, a mi tőle kitelik, szent kötelességképpen hajt végre, Istennek adván a dicsőséget érte. Az ilyen lélek lehet nagy, mivel magát megalázza. — Ime, hogy hullanak a Hámánok s a felfuvalkodott farizeusok alá: míg az úr Jézus, kinek jelleméből a szelidség és alázatosság úgy ragyog ki, mint a brilliánt a sziklából, dicsőségre emeltetik. Isteni kegyelem vagyon tehát az igaz lelkü alázatosokkal, mely őket feljül emeli a földi viszontagságok változandoságain azon magosságra, hol a föld határos a menyei örökkévalósággal. —

Ezeket a tanulságokat merítsük, kedves atyámfiai, az úr Jézus születésének körülményeiből; mert ha ezeket lelkünbe vessük: meg lesz szentelve mai ünnepünk.

II. És most már a bölcsekkel mutassuk be mi is tiszteletünk jelül ajándékainkat lelki fejedelmünknek, a Krisztusnak.

A bölcsek aranyat, tömjént és mirhát vivének; nemes érczet,

jó illatu és drága kenetnek használt fűszereket, melyekkel a keletiek legmélyebb tisztelőket szokták érzéketleníteni. Meglehet, isteni akarat volt, hogy az anyagilag szegény Mária, kinek kisedével s férjével Herodes dúhe elől idegen földre, Egyiptomba, kellett bújdosnia, a drága ajándék által segítve legyen; mindazáltal ezen ajándékokban bizonynyal nem azoknak értéke, hanem a hódoló érzés, mely azokat adni sugallotta, kell hogy fővebb fontosságúnak vétessek. Ezért a mi ajándékaink is legyenek mindenk felett lelkünknek szentebb érzelmi. Avagy nem Jézus tanította-e, hogy minden-nél becsebb a lélekben és igazságban való áldozat?—

Vigyünk hát ajándéku igaz hitett, melynek legméltóbb jelképe a tiszta arany. Erre útasit Idvezitőnk: A dom neked tanácsul, hogy végy én tőlem tűzben megpróbáltott aranyat, hogy gazdag légy. ¹⁾ Nem tagadunk azért, sőt hiszünk tebened, úr Jézus; hiszük, hogy te vagy az igaz Messziás, az emberinem Idvezítője. Valljuk Péterrel, hogy te vagy a Krisztus, az élő Isten szent fia, erkölcsi fönségedért Istennek választotta, kiber az Atya megnyugodott. Hiszük ama szent igazságok isteni voltát, melyeket te tanítottál a világnak; hiszük azoknak boldogító és üdvezítő szent erejét. E hit lehet a mi erős támaszunk földi vándorlásunk ideje alatt; e hitből kifolyólag lehetünk bátrak, ha végóránk csendül, elmondani a te tanítványoddal: Tudom, kinek hittem, és bizonyos vagyok benne, hogy az én ő nála letett kincsemet megtarthatja ama napra. ²⁾

Vigyünk ajándéku erkölcsi jó ságot, mely kedvesebb a tömjén jó illatu füstjénél, melynél szebb vonás a halandó ember képében nincsen. Szeretet, isteni félelem, kegyesség — mind ezen név alá tartoznak. Jézus világra jövetelének fő-célja az vala, hogy az ő nyájául ily jó cselekedetekre igyekvő kiváltképen való népet tisztitana. ³⁾ Féljed az Istent, tiszteld szent akaratát; szeressed embertársadat, szeresd és kövesd az igazságot; mindennek add meg, mivel tartozol; boldog sorsban el ne kevélyedj, a nyomorban ne csüggedj; és minden javaidat tulajdonítsd Isten áldásának, hálákat adván neki érette; szóval: Hajolj el a gonosztól és cselekedjél jót — ebben áll az erkölcsi jó ság. A mit sz. Pál mond kiválóan a kegyes-

1) Jel. 3; 18. — 2) Tim. 1; 12. — 3) Tit. 2; 14.

ségről, azt lehet mondani általában az erkölcsi jóságról, hogy a n a k j u t a l m a z t a t á s a v a n n e m c s a k e v i l á g o n , h a n e m a m á s é l e t b e n i s . M a g a s z t o s a b b e l h i v a t t a t á s u n k e z e n a l a p u l . D e a f ö l d i e k r e n é z v e i s — M ó z e s m o n d á s a s z e r i n t — a z i z r a e l I s t e n e a z o k a t á l d j a m e g m i n d e n n e m ű j ó k k a l , k i k j á r n a k a z ő u t a i b a n . M e g g a z d a g o d i k J ó z s e f É g y p t o n b a n , m e r t f é l i v a l a a z Ú r a t . A J o r d á n o n á t c s a k e g y p á l c z á v a l m e n t J á k o b k é t s e r e g g e l t é r v i s s z a K a n a h á n b a , m e r t h i v é s i g a z s z o l g a v a l a , s b i z o t t a z ő a t y á i I s t e n é b e n . D á v i d t e m é r d e k a r a n y n y a l é s e z ű s t t e l á l d a t i k m e g , m e r t t e l j e s s z i v é b ű l d i c s é r i v a l a I s t e n é t . É s a k i c s a k b ö l c s e s e g e t k é r v a l a a z ő Ú r á t ó l , S a l a m o n , g a z d a g s á g b a n é s d i c s ő s é g b e n m á s k i r á l y o k f e l é b e e m e l t e t i k . A j á m b o r I z s á k v e t é s e s z á z a n n y i t t e r m e t t . — I m é , m i k é n t t e l j e s ű l a z s o l t á r í r ó é n e k e : A k i a z Ú r I s t e n t f é l i é s t i s z t e l i s z i v é b e n , n a g y b é k e s s é g b e n a n n a k m i n d e n j ó b ő v ö n a d a t i k , é s ő m a r a d é k i n a k g a z d a g ö r ö k s é g h a g y a t i k . ¹⁾ — I d e i g v a l ó é l e t ű n k i s a z e r k ö l c s i j ó s á g m é r t é k e s z e r i n t s z á m i t t a t i k . V é n s é g ű n k a m a k u l a n é l k ű l v a l ó é l e t b e n á l l . ²⁾ A j ó e m b e r k e v é s i d ő a l a t t t ö b b j ó t c s e l e k s z i k , m i n t a r o s z s o k i d ő a l a t t . H a v a l a k i a n g y a l o k n y e l v é n s z ó l n a i s , d e h a s z e r e t e t n i n c s b e n n e , c s a k s e m m i ; v a g y h a a n n á l t ö b b , c s a k o l y a n , m i n t a z e n g ő é r c z é s p e n g ő c z i m b a l o m . ³⁾ — K é r k e d j é k e g y K r ö z u s m e g m é r h e t e t l e n g a z d a g s á g á v a l ; e g y K á r o l y c s á s z á r a z z a l , h o g y a z ő b i r o d a l m á b a n a n a p n e m m e n y e n l e ; r a g y o g j o n b á r v a l a k i p l á t ó i é r t e l e m m e l a t u d o m á n y o k t e r é n : d e h a n i n c s j ó s á g s z i v ö k b e n , h a a t i s z t a e r k ö l c s ö k h e l y é t á l n o k s á g s m á s n e m t e l e n i n d u l a t o k f o g l a t t á k e l , — c s a k o l y a n o k ö k , m i n t a s a l a k a z a r a n y h o z k é p e s t , m i n t a t ö v i s a l i l i o m k ö z ö t t , n e m k i v á n a t o s , i n k á b b f é l e l m e s . — U g y v a n , a i . , c s a k a z e r k ö l c s i j ó s á g a z , m e l y b e n á l l k e r e s z t é n y é r d e m ű n k , é s a m i t ő l f ű g g l e l k ű n k b é k e s s é g e é s I s t e n e l ő t t i k e d v e s s é g ű n k . E z z e l j á r u l j u n k J é z u s e l e i b e ; t e g y ű n k f o g a d á s t m a g u n k n a k , h o g y e r é n y e i t e l s a j á t í t n i , f e d d h e t e t l e n p é l d á j á t k ö v e t n i i g y e k e z ű n k m i n d e n e r ő n k b ű l .

Vége vigyünk ajándékul á l d o z a t r a k é s z s z i v e t , m e l y n e k a d r á g a k e n e t ű l s z o l g á l ó m i r h a l e g t a l á l ó b b j e l k é p e . — A s z e g é n y s é g é s n y o m o r m i n d m e g a n n y i s e b e k a z e m b e r i s é g t e s t é n , m e l y e t a z a d a k o z á s k e n e t j é n e k k e l l g y ó g y i t n i a . A k ö z i n t é z e t e k , m i n d e n s z e n t é s

1) Zsolt. 25. — 2) Bölcs. 4; 9. — 3) 1. Kor. 13.

magasztos célok, meg annyi oltárok, melyek a mi áldozatunkra számítanak. Sokan azt tartják, hogy a mit kezökből kiadtak, azt már elvesztették; el, ha nem jó helyre adták, a mint ezt a pazarlás-, mértékletlenség-, fényűzés- s egyéb hiabavalóságra tett kiadások sajnosan tanusítják; de különben, valamint a nap meg nem fogy, ha szüntelen szorja is áldott sugarait: így a jótétemény sokszoros kárpótlást nyer a minden jó adományok örök forrásától; mint Pál apostol mondja, a jó kedvű adakozásnak haszna magára, az adakozóra tér. ¹⁾ Ezt erősíti bölcs Salamon is: Vagyon — ugymond — olyan, ki adakozik, mindazáltal annál inkább gazdagodik; és vagyon olyan, ki megtartoztatja magát az adakozástól, de attól szükölködik. A ki buzáját beszorítja, átkozzák a népek; Istennek áldása leszen a kiadónak fején. ²⁾ — Nem is hallottam, hogy valaha valakit az okos adakozás megszégyenített volna; sőt a mindenekkel jólteni kívánt Alfonsus azt mondta sajátjának, a mit másoknak adott, elveszettnek pedig, a mit nem adott. — Ime, a gazdagságnak egyik nagy becse, hogy sok jót tehet maga körül, és azok által sok örömet, sok szeretetet és tiszteletet szerezhet magának. Áldott a jóltevőnek emlékezete is; a hála könnyeitől öntözve, hervadhatatlan virágok borítandják az ő sirját késő időkig. Ezek azok, kik számíthatnak egykor lelki királyunk ítéletére: Éheztem és ennem adtatok, szomjuhoztam és innom adtatok, utazó voltam és befogadtatok, mezitelen voltam és megruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok, fogoly voltam és hozzám jöttetek; jertek el azért én atyám áldottai, birjátok a nektek megkésztetett országot. ³⁾ — Oh vajha azért mi is követői lennénk az ilyen áldozatoknak a jó cselekedetekben. Vajha az önzés salakjából kiburkolodva, a mások hasznára is figyelmezni tudánk; barátságunk nem csak a hordóig, atyafiságunk nem csak az osztozásig, szeretetünk nem csak kapunk küszöbéig tartana! Avagy nincsenek-e közöttünk mindenkor szegények; nem látjuk-e sinlődő intézeteinket? Oh ne késsünk hát filléreinkkel gyümölcsözöleg járulni és hatni mindenfelé; a nyomor enyhítésére, iskoláink virágoztatására, ifjaink kellő neveltetésére, diplomaink illő fényének fentartására, hazánk és

1) 2. Kor. 9; 8. — 2) Péld. 11; 24, 26. — 3) Mát. 25.

nemzetünk boldogsága némi előmozdítására — nem csak szívünk buzgóságával, hanem anyagi kitelhető segélyünk tárából is illő gondot fordítani. Fia cskáim, szeressük hát egymást nem csak beszéddel és nyelvvvel, hanem tettel és valósággal. ¹⁾

Ezekkel az ajándékokkal járuljunk, kedves atyámfiai, az Úr Jézus születése emlékének megtisztelésére; ezekkel áldozunk teljes életünkben az ő Atyjának, a mi Istenünknek, igaz hittel, erkölcsi jószággal és áldozatra kész szívvel: és akkor meg lesz szentelve a mi ünneplésünk, meg lesz áldva a mi életünk mind örökké. Ámen.

I n c z e f i J ó z s e f,

Udvarhely-köri esperes, derzsi pap.

1) 1. Ján. 3; 18.

VII.

A lélek halhatatlansága.

(Húsvéti egyházi beszéd.)

Hol vagyon halál a te diadalmaid? hol vagyon koporsó a te fulánkod? 1. Kor: 15; 55.

Ha voltak minden kornak sajátos gondolatai, uralkodó eszméi, melyek az őket szülő idővel elenyésztek, mint a hulló csillagok: voltak nagy eszmék is, melyeket a muló idő nem ragadhott magával, melyek az emberiném egész történetén keresztül húzódnak. Ilyen, lelkünk halhatatlanságának eszméje. Az egyiptomi tudományosság körében, honnan Mózes a prófétai térre lépett, a vedákban és zenda-vestákban, a hellen bölcsészetben s a római klaszszikusok kitünőbb műveiben — megtaláljuk a halhatatlanság eszméjét, habár különböző nézetek szerint. Be volt szöve, mint égi sugár, a hajdankor összes miveltebb népeinek vallásába, bölcsészetébe és költészetébe, szóval, szellemi nemesebb életébe. A keresztény műveltségnek a halhatatlanság eszméje ad szent magasztosságot. S ott, hová a keresztény vallás még el nem hatott, hol a félvad népek még ősi szokásaik közt élnek, Afrika közepén s az ámérikai Kordillerák rengetegeiben, durván bár, de meg van a halhatatlanság eszméje. Az őskor mumiái, a középkor csendes cellái, s napjainkban egy-egy néger fejedelem sirján a véres ember-áldozatok egyaránt a halhatatlanság eszméjéből veszik eredetüket. Isten eszméje után, a halhatatlanság eszméje a legősibb és legnagyobb a földön. Kezdetét nem tudjuk megmondani, s azóta el nem hagyta az embereket. Nemünk közös nagy pántheonjában, a világtörténelemben, szenttűzként világol e magasztos eszme. hol homályosabban, hol fényesebben, de végkép soha ki nem aluva.

S kitisztázták-e az évezredek az őseszmét? Kiásta-e már az emberi törekvés hosszú izzadásai után, a mit reszkető kezek kezdet óta a sir hantjai alá takartak? Birunk-e így szólani Pállal: